

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!
na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (147)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 146.

Chicago, Ill., 28. junija (June), 1910.

Leto (Vol.) V.

POZDRAVLJENI!

V soboto zvečer prične v "Narodni dvorani" na vogalu 18. ulice in Center Ave. predkoferenca za prvi jugoslav. soc. kongres v Ameriki.

Sodruzi, ki prihajate od blizu in daleč iz prostrane ameriške republike, prejmite naše najsrčnejše in iskrenejše pozdrave!

Sibki in slabi smo bili pred 4. in 5. leti. Sodruzi, ki so učili in bodrili narod, so za svoj trud in delo želi zasmehevanje in ostudno obrekovanje. Ali delo ni bilo zastoj. Rodilo je sad.

Ustanovili ste lokalne socialistične organizacije. Sedaj pa prihajate, da te lokalne organizacije na kongresu združite v celoto, ki ima namen koristiti proletariatu vsega sveta. Določili boste taktiko do bodočega kongresa in rešili gospodarska vprašanja, ki se tičejo jugoslav. soc. organizacije v Ameriki.

S tem boste položili temeljni kamen bodoči jugoslovanski soc. organizaciji v Ameriki. Pričeli boste delati zgodovino ameriškega jugoslov. proletariata, ki je bil vsled gospodarskih vzrokov prisiljen zapustiti svojo domovino, ker ga je strahopetna jugoslovanska buržoazija izdala politično in gospodarsko.

V Chicagi vas čaka delo, in ko se vrnete domov, boste zopet šli na delo za osvoboditev proletariata iz gospodarske tlake.

Zategadelj dobrodošli na prvem jugoslav. soc. kongresu v Chicagi.

Za slovensko socialistično zvezo v Ameriki.
John Petrič, tajnik.

DELEGATJE ZA PRVI JUGOSLOVANSKI KONGRES V CHICAGU.

Slov. soc. klub št. 1. v Chicagi, Ill.: Sodr. Mike Kulovec in Frank Petrič.

Slov. soc. klub št. 2. La Salle, Ill. sodr. J. Bratkovič.

Slov. soc. klub št. 3. Conemaugh, Pa., sodr. Frank Podboj.

Slov. soc. klub št. 4. Glencoe, Ohio sodr. Nace Zlemberger.

Slov. soc. klub št. 9 "Proletarka" v Chicagi, sodra. Helena Zaverčnik.

Jugosl. soc. udruženje Allegheny, Pa., sodruga Tomo Bešenč in Blaž Žikič.

Jugosl. soc. žensko udruženje v Chicagi sodruginji Katarina Strahota in M. Horvat.

Tajnike slov. soc. klubov prosim, da mi nemudoma naznanijo imena delegatov, da jih objavim v "Proletarcu."

Jugosl. soc. organizacija Clayton, Pa. P. Blažekovič.

Jugosl. soc. organizacija Milwaukee, Wis. Petar Pichler, Tomo Robeš.

Jugosl. soc. organizacija Cleveland, Ohio Dušan S. Trbovič.

Jugosl. soc. organizacija Pullman, Ill. Pajo Doroški, Boža Cuculj.

Vsak delegat naj mi sporoči, s katerim vlakom se bo pripeljal v Chicagi, da ga bo kateri čikaških sodrugov pričakoval na železniškem peronu.

Upoštevajte to in izvršite!
John Petrič,
tajnik slov. soc. zveze.

Nota: Naslov glavnega tajnika slov. soc. zveze se glasi: John Petrič 1638 W. 22. St. Chicago, Ill.

Slovenec v Chicagi.

opozarjamo, da ima vsako prost vstop na prvi jugoslav. socialistični kongres, ki se bo vršil dne 3. in 4. julija v Narodni dvorani na Center Ave.

Vsakdo lahko pride poslušati razprave, ki so za vsakogar po-
dučne.

Socialisti nimajo za prikriti nič na svojih kongresih, radi tega tudi dovolijo vsakemu vstop, bodi socialist ali nasprotnik.

"Vse brzojavke ali pismeni pozdravi na jugoslovanski socialistični kongres naj se naslovijo sledeče: CONGRES, 1800 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL."

VAŽNA OPOZORITEV!

V nedeljo, dne 3. julija se od-
vori v Narodni dvorani (štev. 1.)
1800 So. Centre Ave. prvi jugo-
slovanski socialistični kongres,
ki bo trajala dva dni. Na tem kon-
gresu bodo prvič v Ameriki zborovali zastopniki slovenskih, hr-
vatskih, srbskih in bolgarskih so-
cialistov od vseh strani republike.

Opozarjamo rojake v Chicagu in okolici, da naš kongres ne bo
privatno zborovanje kakor kon-
vencija kakšne podporne jednote,
temveč bo JAVEN. Vsakdo ima
pravico, priti v dvorano in poslu-
šati govore, poročila in sklepe na
kongresu, brez ozira na to, če je
član ktere socialistične organiza-
cije ali ne.

Za poslušalce bodo pripravljeni
posebni sedeži kroginokrog dvorane,
a v sredi bo zborovanje.

Izrabite torej to ugodno priliko
in posetite naš kongres. Kakor re-
čeno: vsakdo je dobrodošel. Ker
se kongres vrši na nedeljo in v
ponedeljek (4. julija) na praznik
neodvisnosti, je časa in prilike do-
volj za vsakega.

Splošen pregled.

— Tobačni trust (American Tobacco Co.) je zopet izumil nov kramarski trik. Vrgel je na trg tobak za čikanje, kateremu je dal ime "Brotherhood Plug". Kupec dobi z vsakim kosom tobaka kupon, katere lahko zamenja za umetne ude.

Taki so kapitalisti. Se ubogi po-
habljenec, katere rodi kapitalistični
zistem, so jim v denarno špekulacijo.
Iz navedenega sledi, kako ogromno
število je pohabljenec, da se trstu izplača
izrabiti jih za trgovsko reklamo.

Zdaj potrebujemo še "bratovski
šnops", kuponi naj se zamenjajo za
mrliško rakev. Tudi bratovski
samokres" bi bil na mestu, da bi
policeji in vojniki pošiljali lag-
je drug drugemu na drugi svet. S
tem bi kapitalisti dokazali, da so
doslednji v morjenju ljudi, če gre
za profit.

— V Nemčiji so nekateri ljud-
ski krogi razburjeni do skrajne
meje. Pa ne radi tega, ker kapita-
listi izkoriščajo delavce, jih mori-
jo v svojih podjetjih radi profita
ali delavske žene in dekleta
podijo v prostitucijo. Zato ne gre!
Mumija na Petrovem sedežu v
Rimu, katero nekateri ljudje na-
zivljejo sv. oče, drugi zopet pa-
pež, je izdala encikliko proti pro-
testantizmu, v kateri udriha z
veseljem po Martinu Lutru.

Seve, je Vatikan s to encikliko
zvršil neumnost. To priznajo vsi v
Vatikanu, ki mislijo dlje kot sega
njih nos. Za to skušajo pokazati
encikliko v najmilejši luči, pa brez
uspeha. Ljudje, ki se brigajo, kaj
papež piše o Martinu Lutru, so v
cerkvenih zadevah zelo koeljni. Tu
ne poznajo "špasa", ker so
borniranci.

In papež? Papež se pa zdaj tr-
di, da bi vse zavil v plašč po-
zabljenosti.

V 20. stoletju povzroča nava-
den verski prepir v napredni dr-
žavi razburjenje. Kaj to pomeni?
Da je dandanes svet bolj naza-
dnjašk, kot si domišljamo ali ver-
jamemo.

— "Inter Ocean" kapitalistični
časnik v Chicagi piše, da umrje v
ameriški republiki vsak dvajseti
otrok za jetiko, predno postane
polnoleten. Kapitalistični list pa
vprašuje, koliko časa bo ameriško
ljudstvo ravnodušno gledalo, da
se širi bela kuga. "Inter Ocean"
po vzorcu "šlovekoljnih" kapi-
talističnih listov meni, da se jetika

odstrani s podukom in dobrodel-
nimi skladi. \$1.800.000 na leto je
gotovo lepa svota denarja, kate-
ro vsako leto izda illinoiska dr-
žava za jetične otroke. Ali pametne-
je bi bilo, da se zdrave otroke
ubrani jetike. Kdor pa hoče bva-
rovati troke pred jetiko, mora za-
četi pri stariših. Teorija, da je je-
tika podedovalna bolezen, je že
zdavnej ovržena po znamenitih
strokovnjakih. Ali dokazana stvar
je, da se šibko telo ne more upira-
ti bacilom. Radi tega tudi otroci
starišev, katerim so kapitalisti iz-
pili kri in mozeg, podležejo jetiki.
Njih telo je šibko in se ne more
ubraniti bacilov.

Kdor hoče uničiti jetiko, mora
rešiti socialno vprašanje.

Odstraniti je treba nezdrava
stanovanja, ljudje morajo uživati
tečno hrano. To je pa mogoče, če
se odstrani kapitalistično gospo-
darstvo in se nadomesti s socialis-
tičnim.

— V Brooklynu, N. Y. so areti-
rali dva mlada fantiča in ju ob-
sodili na \$20 globe, ker sta imela
v žepu potovalni načrt predsedni-
ka Tafta, na katerega sta napisala
dovpitne opazke.

Ali ameriški državljani res ne
opazuje, kam plovemo? Nam ne
gre za "kralja v fraku" in ljudi,
ki ga čuvajo. Ti so ameriško repu-
bliko že dovolj osmešili pred Ev-
ropo.

Nevarnost preti ameriškim dr-
žavljanom. Časi Tiberija se vrača-
jo v ameriško republiko. Takrat
se v starem Rimu na tisoče držav-
ljanov zaprli radi žaljenja veli-
čanstva.

Če bomo hodili to pot, bo kmalu
napočila doba, ko bodo biriči in
policeji tirali vsakega pred sodiš-
če, če se bo drznil kritizirati pred-
sednika.

Se je čas! Caveant consules!

— Dični Tedi, ki je bil zelo hra-
ber ko so bežali gladni španski
vojaki, je pravi komedijant. Na
ladiji, na kateri se je vračal v
Ameriko, je govoril gorsko prid-
go na vodi naseljenec namenje-
nim v ameriško republiko. Pozdrav-
lji jih je po očetovski, klical jim
je: "dobro došli" v obljubljeni
deželi; opominjal jih je, naj po-
stanejo dobri državljani in pravi
kavalirji napram damam.

Izseljenci iz dežele "cavalleria
rusticana" in iz mnogojezične mo-
narhije ob Donavi so baje burno
odobravalj govore Roosevelta, dasi
niso umeli niti besedice, kar je
govoril.

Nič ne de! Tekom petih let bo-
do lahko ameriški državljani. Ime-
li bodo volilno pravo. Roosevelt
pa potrebuje za svojo bodočo ka-
ndidaturo glasov. Radi tega izrab-
i vsako reklamno sredstvo za sebe.

— Delavcem sovražni lastniki
premogokopov v državi Illinois so
vložili pri zveznem sodišču proti
uniji premogarjev tožbo zavoljo
zarote. Sklicujejo se na juristično
komedijo leta 1886 v Chicagi, ko
so Spiessa Parsona in tovariše ob-
sodili po nedolžnem na vislice. Ta
banda trdi po svojih pravnih za-
stopnikih, da so odkritosrečno pre-
vobjevnike za delavsko stvar leta
1886 sodili po zarotniškem za-
konu države Illinois, da je unija
premogarjev zvršila isto hudodel-
stvo, ker je odredila mašinsto pri
sesalkah na štrajk in s tem spravi-
la v nevarnost "imetek in živ-
ljenje" kot atentat na Haymar-
ketu.

Ne bomo se spuščali v podrob-
nosti afere z leta 1886. Prostor je
preozek in majhen. Zadeva je dan-
es jasna. Bila je navadna kome-
dija pred kapitalističnim sodiš-
čem. In če kapitalistična druhal
in njeni pravdni zagovorniki ne
verjamejo v to tedaj naj se po-
trudijo v Chicagi na pokopališče
Waldheim. Tam bodo našli gomilo
tistih, ki so umrli po nedolžnem
na vislicah in tistih, katerim je je-
ča okopala prerani grob. Nad go-
milo se dviga krasen spomenik in

na zadnji strani so besede plemen-
itega gubernatorja države Illi-
nois, P. Altgelta, zadnjega demo-
krata v ameriški republiki: "Ne
pomilostim teh ljudi, marveč jih
izpustim iz ječe, ker je bila sodba
krivična."

Takrat je bila komedija. Profi-
ta lačni in delavske krvi žejni ka-
pitalisti hočejo komedijo zopet
ponoviti. Organizirani premogarji
v državi Illinois so spremenili boj-
no taktiko v štrajku. Prvič v zgo-
dovini premogarskih štrajkov so
pozvali mašinsto in kurjače pri
sesalkah na štrajk. S tem so zadeli
kapitaliste obutno, ker so premo-
gokopi v nevarnosti, da jih po-
plavi voda.

Pritožba kapitalistov pri guber-
natorju Deneenu je pa rodila re-
zultat, da je delavcem skrajno so-
vražni gospod zdaj za mirno
razsodišče, dasi o razsodišču ni ho-
tel čuti besedice še pred tednom
dni. Deneen ni s tem vstregel ka-
pitalistom, ki so že videli v duhu,
da odborniki udije visijo na visli-
cah, premogarji pa ponižno dela-
jo za najnižjo plačo.

V sveti jezi zdaj grozijo kapi-
talisti s tožbo glede zarote. No, to
žbo lahko odborniki unije pri-
čakujejo z mirno vestjo. Saj ne
živimo več v letu 1886. In če bi bi-
lo treba iti na vislice, v smrt! Kaj
potem? Zavedni delavci so vedno
pripravljeni umreti za svoja na-
čela na vislicah. Kot je križ postal
častno znamenje, tako so tudi vi-
slicice. Človek, ki ni storil nikomur
nič žalega, ki se bori s postavnimi
sredstvi za splošno dobro svojega
razreda ali vseh ljudi na zemlji,
umre povsod častno: V postelji in
na visalih!

— Enciklika rimskega papeža,
o kateri pišemo že na drugem ne-
stu, je zagledala beli dan dne 29.
maja, ker je bil pred tri sto leti
neko Carlo Borromeo proglašen
svetnikom. Skomine po tistih do-
brih časih, ko grmade svete so
plantele v božjo čast in slavo, so
zmešale mrzlim bratom v Vatika-
nu tako močgane, da vdrihajo po
vsem z gorjačo, kar se ne klanja
nezmotljivemu očetu v Rimu. O
tej encikliki je pa prinesel "Rdeči
Prapor" primerno satiro:

Papeža Pija X. so tudi razni li-
beralni časopisi ko je bil izvoljen,
proslavljali kot nekako nenavad-
no luč, ki se je imela zableščati
človeštvu. Pripovedale so se gan-
ljive anekdote o njegovi ubožnosti,
blagosti in milobi, kakor da bi
bil res sam sveti duh razsvetil kar-
dinala pri volitvi. No, v resnici je
bila tista volitev, zagrižen boj tek-
mecev, ki so vsi po strani gledali
na tiaro. In sedaj se kaže blagi in
milostni "oče krščanstva" takega,
kakršni so navadno poglavarji ka-
toliške cerkve. Te dni je "sveti"
mož izdal encikliko, kakor smo že
poročali in ž njo napada na eni
strani protestante, na drugi pa ta-
kozvane moderniste in mimogrede
se še izpotika ob znanost in njene
rezultate. Gospod papež seveda
lahko misli o teh rečeh, kakor zna
in hoče, da ne zna o njih preveč
razumno misliti, je pokazal ravno
s to encikliko. Ampak če ne bo
nihče ugovarjal, dokler ta rimski
škof le misli, postaja stvar nekoli-
ko drugačna, kadar govori. Blagi
mož rabi v svoji encikliki izraze,
ki nikakor ne povzdigujejo njego-
vega dostojanstva in ki jih po
pravici lahko v ogorčenjem odbi-
jejo tisti, katerim so namenjeni.
Pij X. pravi n. pr. kratkomalo, da
je vsem tistim, ki ne mislijo na-
tanjeno tako, kakor zahteva on in
njegova bojna organizacija, tre-
buh bog. Naravno je, če protesti-
raker proti takim izrazom nekateri
neklerikalni listi, celo "Norddeu-
tsche Allgemeine Zeitung", glasi-
lo nemške vlade, ki ni ravno li-
beralna ali socialistična, kritizira te
besede. Po pravici. To je pa straš-
no pogrelo našega "Slovenca" in
klerikalni hujskač govori o "svo-
bodomislalni predrznosti", ter pi-
še, da "ima poglavar katoliške
cerkve neomajeno pravico, preso-

jati dela in mišljenje kogarkoli,
ki je katoliški cerkvi nasproten,
še bolj pa kakovost celih sekt in
organizacij". Predzrost, o kate-
ri čenča tercijsko glasilo, tiči v
njegovih lastnih besedah. Ampak
kaj bi bilo, če bi prišli "Sloven-
ca" za njegovo logiko? Če ima
papež, ki ni za nekatoličane nič
drugega kakor človek, pravico o
ljudih drugega mišljenja govoriti
tako zaničljivo, tedaj ne more ni-
komur odrekati pravice, da go-
vori o njem in njegovi organizaciji
v enakem tonu. Sicer se pa pogla-
varju katoliške cerkvene organi-
zacije najmanj prilaga, govoriti,
da je drugim trehuh bog. Dokler
je katoliška cerkev velikanška ka-
pitalistična organizacija, dokler se
po vsem svetu fehta za "siromaš-
nega" papeža, dokler žive katoliš-
ki cerkveni dostojanstveniki ka-
koro prešerni knezi in si polnijo
žepe, je tako govorjenje o trebuhu
zelo neumestno. Med tistimi, ki ne
prisegajo slepo na papeževe besede,
jih je tisoč ki si ogostoma ni-
ti za silo ne morejo napolniti že-
lodea, pa bi si ga marsikateri med
njimi lahko polnil s pečenko in
šampanjem, ako bi se hotel po-
tuhniti in zatrobiti v rog katoliš-
kih farizejev. S svojo breztrebušno
moralo naj torej klerikalci ostane-
jo kar doma. Trebuh je lahko za-
ničevati, če jim ga morajo polni-
ti drugi, ki za svojega včas še
suhega kruha nimajo.

Mi pa k tej satiri še pristavimo:
Z encikliko, v kateri papež kuje
svetnika v deveta nebesa, potrdi
papež, da je stari pregovor resni-
čen: Komur je papež v sorodu,
postane kmalu kardinal.

Carlo Borromeo je bil sin sestre
papeža Pija IV.; ko je bil star 30
let je bil kardinal in nadškof v
Milanu. Sposoben za svetnika je
postal pa s tem, da je vpriporil
nebroj čarovniških procesov in
preganjal z vso silo svobodomis-
lece.

— Na zborovanju metodistov v
Brookville, Ontario so se izrekli
metodistovski pridigarji, da so
plače preizkuse. Nekdo je celo tr-
dil, če bi živel Krist, da bi danda-
nes rajši delal kot tesar mesto da
bi pridigal.

Kaj takega bi bil Krist zmožen.
V kolikor ga mi poznamo kot ra-
dikaleca, bi storil še korak naprej.
Boril bi se za vpropastenje ka-
pitalističnega gospodarstva. Zakaj
pa tega ne zvrše duhovniki, ki to-
žijo o nizkih plačah? Odstranite
cerkvarijo, pa primite za pošteno
in koristno delo. Seve, vi nočete
delati. Živeti hočete o ljudski ne-
umnosti, ker je to prijetnejše.

Iz ideala Nazarencas so napra-
vili kšeft. Pridigarstvo je danes
tak kšeft, kot če kdo prodaja ob-
leke ali pa kaj drugega. Verski
kramarji vidijo danes le profit.
Ako pa ta profit ne teče kot dero-
ča reka v malhe "oskrbnikov duš"
tedaj postanejo hudi in jezni. Me-
sto da bi molili litanije, pa dajejo
svoji jezi duška v grešnih in po-
svetnih besedah.

Danes imamo vernike v razli-
čnih cerkvenih občinah, ki tekem
enega meseca ne zaslužijo toliko,
kot nese duhovniku tekem enega
tedna vera.

Priznamo, da je med duhovniki
dobiti tudi take, ki dobivajo nizke
plače, da jim ni živeti, ne umreti.
Cerkev ima tudi razredno razli-
ko: kapitaliste in berače, kar prov-
zroča boj med "božjimi namestni-
ki." Saj je cerkev del kapitaliz-
ma, del njegovega zistema, ki bo
padel s kapitalizmom.

Duhovniki! Če so vam plače
prenizke, tedaj recite: Doli s ka-
pitalizmom, doli s cerkvijo.

— Državna zbornica je sprejela
s 195 glasovi proti 101 glasu za-
konsko predlogo o poštni hranil-
nici, kot jo je izdelal republikan-
ski odsek. Vlagatelji bodo dobivali
2. odstotka obresti od vlog.

Zakon za poštno hranilnico ni
tako obsežen in temeljit kot v Av-
striji. Vsekakor bo pa boljše vla-

gati denar v pošno hranilnico kot
v privatne banke. Vloge se bodo
sprejemale od enega dolarja na-
prej.

Iz delavskega sveta.

— V Clevelandu so se organi-
zali telegrafisti na postajah brez-
žičnega brzojava.

— Unija izdelovalcev usnja v
Duluthu, Minn, namérava v krat-
kem zgraditi svojo lastno tovarno
za usnje.

— V Canadi se je lani organi-
zalo 162 delavskih unij; 90 jih je
pa razpadlo.

— V trinaestih tovarnah za plo-
čevino v Pittsburghu, Pa., je pre-
tečeni teden zadržalo 12.000 de-
lavcev, a po padnem pogajanju
s kompanijo so se delavci vr-
nili na delo, ne da bi dosegli po-
višanje plače, kakor so zahtevali.

— Štrajk 1200 izdelovalcev ob-
leke v Syracuse, N. Y. ki se je pri-
čel dne 1. junija, se je končal 23.
t. m. s polno zmago delavcev. Pla-
ča jim je povišana za 10 odstot-
kov.

— Po uradnem poročilu iz Wa-
shingtona je bilo lansko leto v
Zedinjenih državah smrtno pone-
srečenih 2412 premogarjev. Ran-
jenih ali poškodovanih pa 7979.
Na vsakih 186.567 ton premoga je
bil ubit en premogar.

— Po zanesljivi statistiki dobe
telesno poškodovani delavci ali
dediči za smrtno ponesrečenimi
delavci v Ameriki, ako sodnim po-
tom nastopajo proti kapitalistom,
od vsakih \$1000 povprečno le
\$450; ostanek, več kot polovico,
požro advokate.

— Illinoiski kralji premoga ho-
čejo sedaj sistematičnim potom
ugonobiti organizacijo premogar-
jev, da bi tem lažje zdrobili štrajk
ki jim že dela velikanske preglavice.
Med štrajkujoče premogar-
je pošiljajo agente vseh narodno-
sti, kateri lažejo o stanju unije in
obrekujejo nje voditelje, z nameno-
m, da bi zasejali razdor in
preprij v vrste premogarjev. Ako
se jim to posreči, potem je seveda
štrajk v kratkem izgubljen in pre-
mogarska unija oslabiljena, če ne
uničena.

**Opozarjamo slovenske
premogarje na štrajku v Illinoisu,
da naj ne poslušajo ljudi, kateri
obrekujejo njih unijo, kajti to so
plačani agentje od kapitalistov.
Zapodite take sumljivce čez prag,
magari če so tudi Slovenci.**

— Kovinarji v Clevelandu, O.
so si priborili zvišanje plače od
\$3.00 na \$3.50. Delavcem v tvor-
nicah za usnje ravno tam je tudi
povišana plača za 50 centov; zdaj
imajo \$4.50 na dan.

— Med rudarji v bakrenih in
železarskih okoliših na ševnem
michiganskem polotoku je opaža-
ti zadnje čase veliko gibanje. Ru-
darji se zanimajo za organizacijo
Western Federation of Miners in
so pripravljeni zahtevati osem-
urni delavnik. Po tamošnjih ba-
krenih in železnih rudokopih dela-
jo rudarji — okrog 40.000 vsi sku-
paj — danes še deset do dvanajst
ur na dan za mizerno plačo od
\$2.00 do 2.70. Skrajni čas je torej,
da se ti podzemeljski sužnji orga-
nizirajo in odločno zahtevajo kraj-
ši delavnik in večjo plačo.

— Tobačni trust v posebnih cir-
kularjih zahteva od svojih vsluž-
bencev, katerih je 40.000, da ne
smejo kaditi drugih cigar, ciga-
ret in tobaka sploh razen izdel-
kov, ki jih izdela trust sam. Trust
ima pa samo skabske izdelke. (A-
li ni to bojkot vseh drugih tobačnih
izdelkov, ki jih izdelujejo u-
nijski tobačni delavci? Seveda,
bojkot na strani trustov je po-
polnoma opravičen in zakonit —
kriminalen je samo taktik, če ga
proglasijo delavci proti trustu!!!)

Sodruzi! Priporočajte hrvats-
kim delavcem "Radniško Stražo"
edini hrvatski socialistični list v
Ameriki. Naročnina je \$2 na leto.
Naslov: 1830 So. Centre Ave. Chi-
cago, Ill.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Miroslav: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opisati po dogovoru. Pri spremembi bicalitja je poleg novega naznaka tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podilep, President; John Petrich, Secretary; Frank Janek, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year. ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Moč socializma.

Na Danskem je bilo pri zadnjih volitvah oddanih 93.000 socialističnih glasov. V državnem zboru je 24 socialističnih poslancev.

V Franciji je 1.000.000 socialističnih volilcev; četrta miliona več kot je bilo leta 1907. V parlamentu je 76 soc. zastopnikov.

V Nizozemskem so našli pri zadnjih volitvah 88.500 socialističnih glasov, 65.000 več kot leta 1907.

V Nemčiji je danes 4.000.000 soc. glasov; od leta 1907 je prirastlo 750.000 glasov. V parlamentu je 43. soc. poslanec.

V Švedskem parlamentu je bilo 50 socialističnih zastopnikov. V samem Stockholmu, ki je glavno mesto Švedske, je bilo letos oddanih več glasov kakor v celi državi pred tremi leti. Župan v tem mestu, t. j. Stockholm je socialist, sodr. Lindhagen, kateri je bil izvoljen z več kot 15.000 glasovi.

V Švici ima socialistična stranka 23 zastopnikov v parlamentu. Pri zadnjih volitvah je pridobila štiri nove mandate. Soc. glasov je okrog 100.000.

V Belgiji imajo socialisti sedaj 34 poslancev v parlamentu.

Na Finskem so socialistični glasovi pri zadnjih volitvah narasli na 350.000 in socialisti so pridobili šest novih mandatov. Sedaj imajo 90 zastopnikov v finskem parlamentu.

V Avstriji je čez en milijon socialističnih volilcev in v državnem zboru je 87 socialističnih poslancev.

Na Ogrskem so imeli socialisti leta 1907 80.000 glasov.

V Bolgariji je 30.000 socialističnih volilcev in osem zastopnikov v skupščini.

V Italiji je 350.000 soc. glasov in 45 socialistov v parlamentu.

Anglija ima nad 300.000 soc. volilcev in 23 socialistov v parlamentu.

V Rusiji je čez 300.000 socialistov.

Nova Zelandija se tudi ponaša z močno soc. organizacijo in lepim številom delavskih zastopnikov v postavodajih.

V Luksemburgu je čez 5000 socialističnih volilcev in par članov v postavodajih.

Socialistični glasovi v Zedinjenih državah so 1908 dosegli skoro pol miliona in v mnogih mestih (Milwaukee s 400.000 prebivalci) so zmagali socialisti.

Na Španskem so letos socialisti dobili 42.000 glasov in izvolili jednega zastopnika v parlament.

Vseh socialistov na svetu je čez 30. milijonov, med temi osem milijonov volilcev.

Dopisi.

Franklin, Kans. m. junija.

Cenjeni sodrug urednik!

Uvrstite mi teh par vrstic v naš delavski list "Proletarec." Tukaj v Kansas se nas večinoma premo-garjev počiva od 1. aprila. Kakih 500 se jih je že vrnilo na delo, ker so neodvisni lastniki ali ta mali roparji privolili v njih zahteve. Ti veliki roparji se pa nočejo udati, plačo so privolili, ali pod tem pogojem, da bi šli s kebat, upam pa, da do tega ne pride. Ne bom nadaljeval o tem omenjal, ker sem že poslal en članek o tem v Glasilo.

S. N. P. J. kateri je bil že priobčen.

Hočem pa omeniti, da nekteri rojaki preklinjajo republikansko vladno oziroma Tafta. Ja, prijatelji, kaj ga boste preklinjali, saj ste mu ja sami pripomogli na predsedniški stolec, saj ste glasovali za njega. Ako bi vi čitali delavski list "Proletarec" in sedaj tudi "Glasilo" S. N. P. J., bi morda drugače glasovali. Tako ste pa čitali in podpirali list, kateri se zove list slovenskih delavcev v Zedinjenih državah, ker vam je prinašal Indijanske povesti in hvalil Tafta, kot najbolj sposobnega moža za predsedniški stolec, za kar je prejel mastno plačo in vi ste mu verjeli, da je list slovenskih delavcev. In tudi sedaj, ko očitno agitira za skebe za Pittsburg United Coal Co., še sedaj se rojaki nečejo zbrichtati in ga ne vržejo proč.

Ja dragi sotrpini, mi posedujemo trajno orožje zoper današnji gnjili zistem, pa ne pušk, bajonetov ali sploh topov, ampak drugo orožje je, s katerim lahko pometemo, ako bi si bili vsi složni in znali rabiti to trojno orožje. Pojte na geslo Proletarca. Delavci vseh dežela, združite se. Prvo orožje, s katerim se zavedni delavci borijo je časopisje, pa ne vsako ako ravno nosi naslov kakor sem že omenil: delavski list, ampak mora biti list, kateri se v resnici bori za delavske interese kakor je sploh "Proletarec". Drugo orožje je pa organizacija, pa ne zadostuje samo strokovna organizacija, ampak mi se moramo organizirati tudi politično, ker skušnja nas uči, da samo s strokovno organizacijo ne moremo doseči vsega po komur stremimo. Potrebujemo torej tudi politično organizacijo, v kateri se lahko splošno izobrazimo in lahko dosežemo naš pravi cilj.

Tretjo, in to je najhujše orožje zoper današnji krivični zistem in sploh zoper to gnilo kapitalistično družbo je pa glasovnica. Ali brat delavec, ako ne poseduješ prejšnjih dveh orožij, ne bodeš tudi tretje znal rabiti. Zatorej, dokler se ne izuriš v prejšnjih dveh orožjih, tako dolgo še sploh ne moreš reči, da se boriš za delavske koristi in ako prav glasuješ za socialističnega kandidata. Za danes naj zastopuje to. Sedaj naj pa še omenim, da so tukaj v Flemingu, Kans., neki rojaki pred par leti zgradili božji hram ali hišo božjo. Ker pa niso imeli dušnega pastirja, je hodil neki angleški "pastir nedolžnih ovčic" iz Chicopee, od kjer je približno dve milj daleč, jim službo božja brat. Računal si je za vsako pot \$5., kljub temu, da gre od tam ulična železnica in se je lahko za pet centov pripeljal. Lansko leto je pa kar naenkrat odpovedal temu poslu in je rekel, da za pet dolarjev samo obuče razstrga in da drugače ne more več opravljati tega posla in pasti verne ovčice na Fleming kakor za \$15.

Ker je pa ta "usmiljenec" nekam premufal, je prišel na njegovo mesto nek Slovenec in kakor sem slišal, je ta toliko boljši, da bi opravljal to službo za \$10 na Fleming. Delavci, tukaj imate sedaj zopet en dokaz, posebno premo-garji, kateri morate iti včasih po celo miljo ali še dalj pod zemljo, predno pridete do svojega dela in potem še trdo delati celih osem ur in zaslužite 2-3 dolarje. Omenjeni božji namestnik pa za eno uro in pol samo obuče za \$5 razdere in to se mu zgodi na ulični kari, ker mu sploh ni treba nikoli iti peš.

H sklepu pozdravljam vse sodrugi in sodruginje po širni Ameriki, tebi Proletarec pa obilo uspeha in mnogo naročnikov.

Frank Wegel.

Slovenskim abiturijentom v Ameriki.

Z letošnjim šolskim letom sem dovršil srednjo šolo in se odločil za študije rudarsko inženirske stroke. Po zrelostnem izpitu za srednje šole, stopam v javnost. Obračam se do svojih tovarišev abiturijentov slovenskega rodu v Ameriki.

Vsled kapitalističnega gospodarstva so bili naši stariši primorani izseliti se. Eni so odhajali v Brazilijo in druge južnoameriške države, drugi v Egipt in na Prusko, zopet drugi v ameriško republiko in Kanado. Iz starokranjskih listov je posneti in umeti, da izseljevanje raste in se širi, doma ostajajo le starčki in slabotneži.

Narod v stari domovini peša in izumira. Narod odhaja, krepi narod se izseljuje in si išče novo domovino, nov dom. Žalostna, tužna slika je to. Ko so se selili narodi v srednjem in prejšnjih vekih, odhajali so vsi. Krepi mladeniči in dekleta, zdravi možiki in matere, slabotneži in sivolasi starčki. A danes odhajajo krepi fantje, dekleta, žene in moške. To so fakta, ki se ne dajo prikriti z narodnjaškimi in klerikalnimi frazami in na katerih tudi čiril-metodarija v stari domovini ne more spreminiti nič. Gospodarski vzroki so močnejši kot vse fraze!

Tako so nastale večje jugoslovenske naselbine v Ameriki: Cleveland, Joliet, Chicago, Calumet, itd. Našli bi lahko še mnogo majhnih mest, v katerih tvorijo Jugoslaveni večino, ali pa mesta, v katerih jih živi nad 10 ali 20 tisoč. S temi naseljenici pa niso prihajali akademski izobraženi ljudje — vsaj med Slovenci jih ni bilo. Izvzeti so le duhovniki rimsko katoliške cerkve, ki je pošiljala duhovnike za svojimi verniki kot agitatorje za katoliško cerkveno organizacijo, ki je ob enem tudi velikanska kapitalistična organizacija, kar dokazuje dejstvo, da žive njeni dostojanstveniki in glavarji tako prešerno in udobno kot francoski kralji pred veliko francosko revolucijo. Ti naseljenici so bili delavci. Težak je bil njih boj za obstanek, za vsakdanji kruh. Prišli so v deželo s tujimi šegami in navadami in tujim jezikom. Vzlic temu so ohranili svoje šege in navade, svoj jezik. Ustanovili so časnike, svoja društva in klube. V začetku nejasni — nejasni povsod, tudi glede jezika. Pa kdo naj jim zameri? Bili so delavci, ljudje, ki niso v svoji mladosti imeli mnogo časa obiskovati šolo. Pisali so tako kot govorili in mislili. Mar jim naj zameri gospoda, ki onkraj oceana pili in brusi slovensko slovnič, mar tisti gospodje, ki se dobro redijo in debelijo, ker jokajo, da na Koroskem in Štajerskem preti pogin Slovencev z nemške strani, na Primorskem pa z italijanske? Če ima kdo zameriti, potem se lahko hudujeta slovenski kmet in delavec nad klerikalno in nazadnjaško gospodo v stari domovini, ker je beležila slovenske delavce in kmete, ki so odhajali v tujino s trebulom za kruhom, v svojih dnevnikih, kot beležijo mesarski kralji v Chicagi drobnice, govedo in prešiče, ki odhajajo v klavnico.

Ali ta nejasnost med slovenskimi naseljenici glede gospodarskih in političnih vprašanj se je pričela umikati jasnosti. Ustanovili so klerikalna in svobodomiselná podpora društva. Politično so se pričeli cepiti v republikance, demokrate in socialiste. Jezik v listih se je zboljšal, pa tudi v strokovnih društvah (unijah) zavzemajo ameriški Slovenci percentuelno po narodnosti že častno mesto. Ta razvoj v ameriških Slovencih je dokazal, da ima narod tako krepko življenje v sebi, da spadajo vsi frazisti članki o potujevanju naroda v svet bajkoslovja in pravljice, dokler bo narodna misel živela tako globoko v duši naroda. Da pa ta misel ne ugasne, se pa obračam do vas tovarišev, slovenskih abiturijentov v Ameriki.

Do sedaj so se slov. visokošolci v Ameriki malo ali pa nič oglašali v javnosti, dasi imamo že dijake, ki študirajo medicino, pravo, razne inženirske stroke in trgovino. Mogoče so preskromni, ali se pa bojijo zameriti duhovnikom, ki trdijo, da so edini reprezentanti slovenske inteligence v Ameriki.

Od zdaj naj bo drugače. Slovenski abiturijenti, ki se strinjamo z današnjim gospodarskim redom, katerim cerkveni nauki niso znano, moramo dobiti boljši stik med seboj. Ako živimo raztreseno v Ameriki, lahko pismenim potom napravimo ožjo zvezo med seboj. Dogovorimo se lahko glede sobotnih in nedeljskih šol, znanstvenih predavanj. Pomagamo lahko inteligentnim slovenskim delavcem pri organizatorijem delu. To naj bo naš program v začetku, ki se kasneje lahko razvije še na pozitivnejše delo, če se porodi med slov. abiturijenti v Ameriki zveza.

Vsak abiturijent, katerega zanimajo slov. dijaška zveza za Ameriko, naj se obrne na mene, ali pa na uredništvo "Proletarca."

Joseph Zavertnik, junior
440 N. Curtis St. Chicago, Ill.

DELAVSKA ZMAGA V AVSTRALIJI.

Pri generalnih volitvah v Avstraliji, ki so se vršile pred nekaj dnevi, je sijajno zmagala delavska stranka. Delavci so do kraja pometli z gospodstvom starih strank (konservativci in liberalci) in si osvojili parlament in celo vladno administracijo ali kabinet. V Avstraliji bo torej odslej izključno delavska vlada. Novi kabinet tvorijo sledeči delavci: premier in blagajnik: Andrew Fisher, rudar; podpredsednik kabineta: J. McGregor, navadni delavec; tajnik zunanjih zadev: E. L. Batchelor, kovinar, tajnik armade in mornarice: J. W. Pearce, mizar; tajnik notranjih zadev: King O'Malley, časninar; generalni pošta: Josiah Thomas, rudar; tajnik za obrt in trgovino: F. G. Tudor, klobučar; generalni pravdnik: W. M. Hughes, odvetnik delavske unije.

(Avstralija — peti del sveta — po velikosti tolika kot Zedinjene države, je angleška kolonija, toda ima svojo popolno avtonomijo ali samoupravo, t. j. upravlja se popolnoma neodvisno od angleške vlade.

\$70 — CENA ZA UMORJENEGA DEČKA — RUDARJA.

St. Paul Coal Company, ktera poseduje znani premogokop žalostnega spomina v Cherry, Ill. v katerem je bilo meseca novembra lanskega leta zadušenih 300 premogarjev, je 23. t. m. pri zvezinem sodišču v Princetonu, Ill. priznala krivdalo, da je proti zakonu vposlevala v rovu dečke pod šestnajstim letom. Proti kampaniji je bilo naperjenih deset slučajev prestopka in za vsak tak slučaj je bila kompanija končno obsojena na — \$70 globe.

Iz med desetih otrok — premogarjev, ki so robovali molodu kapitalizmu, so bili štirje zadušeni z ostalimi premogarji vred v cherrysem rovu lanske jesen. In za vsakega umorjenega dečka — kar je neodpustljiv zločin! — je kompanija plačala samo \$70! Taka je kapitalistična pravica!

Pobratimstvo narodov.

Žalostno sliko nam proža dvajseto stoletje: Nemec zatira Poljaka, Rus Finca, Madjar Slovaka, Turek Bolgara in tako naprej do brezkončnosti. Namesto plemenitega tekmovanja, kdo bode prvi v znanosti, v industriji, v iznajdbah in v umetnosti, vidimo le surovi boj, teptanje enega naroda po drugem le nesramno tiranstvo večine.

In ta boj ne divja le med raznimi plemeni, temveč tudi med najbližjimi sorodnimi narodnostnimi vejami. V Nemčiji so zatirani Danci, narod germanski; v Galiciji pa bi Poljaki radi utopili v žlici vode Rusine; Hrvatji sovražijo Srba bolj kot Madjara itd. H takšnim zaključkom vodi neumno ravnanje šovinizma.

Nad 3064 jezikov raznih narodov in plemen je na celi zemeljski plosči, in med njimi se vodi najbolj nespametna borba, kateri bodo sledile danes še nedogledne in škodljive posledice. Ako potrebujejo Čehi na Moravskem vseučilišče, protivito se njegovi ustanovitvi Nemci vsled narodnega sovraštva; Madjari prepovedujejo na Slovaškem v šolah slovaški pouk; v Galiciji pa se morajo boriti Rusini za sleherni korak v rusinskem šolstvu in nič boljše ni pri mnogih drugih.

Vsled narodnostne neprizanesljivosti grozno trpi ves napredek manjših narodov; industrija upadla, šolstvo je potlačevano, trgovina se ne more v popolni sili razviti. Kakor bi se svet ločil na tisoče in tisoče sovražnih taborov! Vstopite iz enega v drugi, potujite in obutite takoj vse ptuje in ni vam lahko pri sre. Socialna demokracija pa skuša zato te neznozne razmere preobrniti. Nese namreč palmo miru in osvoboditev med razsrdjenimi brate. Pravi: dajte vsakemu narodu, kar v razvetu potrebuje namreč: samostalnost in enakopravnost.

Veliki duhovi že gredo danes pred nami z vzori prizanesljivosti. Razbijajo ozke mej, v katerih žive in se bojujejo na polju svetovne kulture. Spisi Francozov: Zole bratov Goncourtov, Maupassanta se danes berejo pri vseh narodih kakor spisi Rusov: Dostojevskega Tolstoj, Garkega, Norvežanov: Ibsena in Bjoernso-

na ali pa Nemcev: Goetheja, Marxa, Schopenhauerja, Nietscheja itd. Slovstvo in umetnost, kateri sta postali duševna last vseh narodov nam žarita kot svetilnik v temo razburjenega morja narodnostne neprizanesljivosti. V interesu svobode moramo nastopiti pot, po kateri korakajo le ti s takšnim uspehom za blagor vesoljnosti.

Prorok v puščavi.

Mlad dijakon je šel v puščavo, da bi se tam pripravil za svoj poklic: oznanjevali edino pravega boga. Štrideset dni je bral knjige prorokov, trideset dni je molil z očmi k nebu obrnjenimi, dvajset dni je govoril pri vodopadih, deset dni se je učil delati razne presretnostne mahljaje in križanje rok, sedem dni se ni umil in tri dni se je postil. In mislil je, da je uže dovolj pripravljen, in vračal se je v mesto nazaj. Na poti je srečal jelena, izločega studene, in poskusil na njem svoj um. "Ali veruješ v mojega boga? On je najboljši. Tvojo glavo je okrasil s krono rogov in naredil te je za kralja gozdov..." Jelen mu je pa odgovoril: "Da, rogove mi je dal, ki se mi zapletajo v goščavah, ako me kdo podi. Tudi želodec mi je dal, ki vene od žee; in jaz moram cele dni bloditi predno najdem pramen vode, in tam pred cesto čakajo skriti moji sovražniki, da bi me vjeli. Ej, ne poznam tvojega Boga..."

Dijakon razjezen, da ga jelen ne razume, je šel dalje in videl v luži brodečo žabo. Nagovoril jo je sledeče:

"Oznanjujem boga vsega mogočnega, ki je najmilostivejši... Ptičem je dal gozdove, ribam vodo, golazni zemljo in brez njegove volje se niti najmanjša stvar ne naredi."

Žaba pa mu na to zareglja: "Ja drugim je dal perje in dlako, mene je pustil nago in vsled tega se moram v času zime skriti globoko v blato. Drugim je dal zrak in srebrno vodo, mene je pa odkazal na smradljive luže, kjer dan na dan čakam na muho ali pa na črva, da bi se nasitila z njunim življenjem. Glej, prav tam-le kroži moj dobronik..." Žblunk — žaba je skočila v lužo, kajti vide-la je v zraku krožiti škorkljo.

Dijakon se je že bližal mestu, kar je zagledal srdito sopajočega slona, na vso moč bežečega. Rilec mu je krvavel. Raztrgal je v vrtu človeka, ki ga je mučil in zbežal. S strogim pogledom ga je zmeril dijakon.

"Kesaj se grešnik, pred mojim bogom, kajti on je najpravičnejši in najstrožji!"

Slon mu je odgovoril: "Ali je bil takrat pravičen, ko je dovolil, da so me izstrgali iz srca moje prerije, ko je brezčutni človek na me težka bremena nakladal in z mojo močjo gozdove sekal? Ko je taisti človek, njegovo delo, meni za moj težki trud le nekoliko repe ali krompirja dajal? Ko so me tepili z gladom ali bičem? Ne, Tvojega boga se ne bojim, kajti tudi jaz imam svojo pravico!"

Dijakon, temnega obraza, ni hotel več govoriti in pridigovati med zverinami, in šel je med ljudi. Tam je našel več poslušalcev, ki so mu verovali in se ga bali...

— Iz države Kansas prihaja zopet brezupen klic, da nujno potrebujejo poljskih delavcev, ki bi pomagali rešiti žetev.

Farmarji v državi Kansas so pa res naivni ljudje. Kateri delavec bo ostavil delo in plačal vozni listek, da bo potem skozi tri ali štiri tedne delal za \$15 ali \$20.

Problem poljskih delavcev v državi Kansas se da rešiti le tem potom, da država garantira delavcem skozi 50 tednov v letu delo in dva tedna počitnice. V nasprotnem slučaju je pa še le treba ustvariti posebno vrsto ljudi, ki bi delala dva ali tri tedne v letu, preostali čas bo pa prespala v hipnotičnem spanju.

Sploh je klic iz države Kansas po delavcih v tej dobi sumljiv. V državi Kansas štrajka na tisoče premogarjev. Ako primanjkuje poljskih delavcev, bo rad vsak premogar prijel v dobri štrajka za poljsko delo, da si zopet malec gospodarsko opomore. To vedo tudi kapitalisti. Zato dobijo delavce od drugod v državo, da bi snedli zaslužek premogarijem na tem štrajku in jih tem potom prisilili udati se na milost in nemilost premogarskim baronom.

— Kako se naredi iz rdeče krvi plava? Da je denar sveta gospodar, je stara pesem. Skoro vse življenje milijonov ljudi je obteženo v naši dobi z najtežjim jarmom — denarnega žaklja. Tudi viteški stan, kateri so v srednjem veku pridobivali norej z dvoboji, z meči, da se dandanes pridobiti — z denarjem. Znani premogarski kapitalisti v Evropi, bratje Guttman, so dali za titel: baroni en milijon dvesto tisoč kron.

KROGLJICE.

"Amerikanski Slovenec" je pričel "izpodbijati" socializem. Svetujemo dotičnemu "izpodbijaču", da naj lepo v roke vzame socialistične knjige in časopise in se uči socializma predno sploh misli na kakšno "izpodbijanje". Angleška literatura (ako razume angleško) je že jako bogata na spisih socialistične vsebine; postržemo mu pa tudi s slovenskimi socialističnimi deli — seveda po označeni ceni. Drugače pa naj gre lepo spat; kajti s takimi publicami in plevami, odetimi s plastjo laži in bedastoč nanizje vrste, — ki so stare že več kot dvajset let — ne "izpodbije" socializma niti v tisoč letih za jedno tisočinko ineha. To "izpodbijanje" nas spominja na "viteza žalostne postave" Don Kižota, kateri se je z-leseno sulico zaletaval v mlinske veternece.

POZOR! POZOR! IG. KUŠLIAN GOSTILNIČAR

229-1st Ave., Milwaukee, Wis.
Ima najbolje pijače in vedno pripravljen prigrizek, po zmernih cenah. — Lokaini in potujoči rojaki — dobrodošli!

VABILO NA BANKET

Slovenci in Slovenke v Chicagu se uljudno vabijo na

BANKET

ki se priredi prigopom jugoslovenskega socialističnega kongresa

V NEDELJO, 3. JULIJA V NARODNI DVORANI

Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina \$1.00 za moške, 50 centov za ženske.

Na programu govori, deklamacije, itd. Prigrizek in pijača prosta.

Slovincem v Chicagi!

Slov. soc. klub št. 9 "Proletarka" v Chicagi je sklenila na zadnji seji, da se vrši piknik na Riverside mesto dne 17. julija dne 10. julija, ker ima društvo "Slovenija" svoj piknik dne 17. julija v So. Chicagi.

Vstopnice za piknik stanejo en dolar za moške in 50c za ženske.

Pijača in prigrizek prosta.

ODBOR.

Povest o smrti, ki je hotela izkušati človeka.

Smrt je stopila v sobo. Majhen deček je ležal vročih lice v postelji. Njegova mati se je sklanjala nad njim ter je tiho jokala.

Smrt je stopila k postelji. A tedaj jo je ugriz deček ter je začel kričati.

"Nočem umreti. Nočem umreti! Mater imam, konjička imam na kolescih, bič imam in hočem ž njim pokati! Pusti me, nočem umreti! Nočem od svoje mame!"

Milijonkrat in milijonkrat je že slišala smrt enake kričaje, a nikdar se ni doslej brigala zanje. Nikdar se ni domislila, da tiči za takim ugovarjanjem se kaj drugega, kakor navada. "Kar ljudje delajo," je mislila, "o tem tudi kriče."

A danes je bila presenečena. Deček je zrl vanjo s prestrašenimi črtami, njegova mati je sicer ni videla, toda izgnala je svojo roko, kakor bi hotela svoje dete ščititi.

"Res čudno," si je dejala smrt. "Tako tiho je pri nas, tak mir, tak pokoj a na svetu nič kakor tekanje, nič, kakor žalitve, nič kakor skrbi, a ljudje odhajajo vendar toli neradi z menoj!" In njen pogled je počival na dečku, ki se je njega odtegnel pogleda bal se huje ter je prosil in tožil tem mleje.

"Pa ga pustimo," je menila smrt. "Vsaj enkrat počakam. Kdaj me li tak človek pokliče sam? Kdaj li bo hotel umreti? Poizkusiti hočem s tem dečkom. In odšla je. In deček je skočil iz postelje, ee ter je pokal s svojim bičem nad konjičkom."

Po mnogih letih nekega juniskega večera sta stopala po pešeni poti nekega vrta med dvema vrstama velikih rdečih rož dva še mlada človeka gor in dol. Mladenič — oni deček — je vzel obe ročici zlatolase deklice med svoji. Ji zrl v oči ter dejal: "Rad bi umrl, ker te toli ljubim!"

Smrt ga je čula. In po noči, ko je mladenič legel, je smuknila na luninem žarku k njemu. Smehljaje se, toda mladi mož se jo je prestrašil.

"Pusti me, pojdi proč! Saj sem živeti šele začel! Zdej se le vem, kaj je življenje, kaj je sreča! Pusti me!"

"On me je sicer klical," je mislila smrt, "toda bodi! Pustim ga! In odšla je."

Zlatolasa deklica je postala žena mladega moža in mladi mož je postal odlični mož, ne le v mestu, nego tudi v državi. Pridobil si je imetka, kralj ga je poklical na svoj dvor ter je okrasil njegove prsi z najrednejšimi redi, bil je spoštovan in ljubljen ter v svoji rodbini povsem srečen. Imel je zdrave, nadarjene in vesele otroke, njegova žena pa je bila v hiši solnčni žarek. — Ta mož je bil res srečen.

"Sedaj pogledam k njemu," je sklenila Smrt; "sedaj mu ne manjka nič drugega kakor moj mir in moj pokoj, ki sta krona človeške sreče. Daj, k njemu pojdem."

Dostojanstvenik je počival po obedu. Ležal je na dragocenem divanu, je gledal v strop in pušil dragoceno smotko. Skozi odprto okno je slišal z vrta smeh in vrisk svojih otrok ter se je smehljaj. Lahen topel dih ga je obdal — Smrt je priletela v sobo.

"Pusti me, pusti me! Pojdi proč od mene!" — dostojanstvenik je iztezal svoje roke proti njej. "Ni sem te klical, nočem te videti, ne grem s teboj! Ti brezčutnica, kaj ne vidiš, da imam otroke? Da živim še le sedaj? Zaradi otrok vsaj me pusti tukaj! Tiču dovoljuješ, da vodi svoje mladiče iz gnezda, a človeku niti tega ne privoščiš, ti surovinka!"

Smrt je odšla. "Kako se je razjezil!" si je mislila, "ko sem ga hotela vendar le pogledati! Eh!"

In leta so potekla dalje in dalje. Dostojanstvenik je postal še spoštovanejši in slavnnejši. V svoji rodbini je bil že ded in vnuki so bili zopet zdravi, veseli in nadarjeni ter so kobacali okoli starega gosoda.

"Sedaj," si je rekla smrt in stopila naenkrat v sobo.

Toda starec je začel kričati: "Imej usmiljenje in ne jemlji me seboj! Vse moje življenje je bilo le delo in skrb — sedaj imam mir, pusti, da se odpočijem! Sedaj še

je živim v svojih vnukih, preživljam iznova svoje življenje, a to življenje je mnogo alajše, kakor je bilo moje — pusti me! Pojdi proč!"

"Ljudje so res čudaki," si je dejala smrt. "Torej se zmerom neče iti z mano. Zares poizkušanja me zanima, toda traja vendarle že predolgo. Malo jo poženem." In odšla je.

In v hiši starega dostojanstvenika je bila Smrt sedaj zelo pogosto v posetih. Stanko ženo je odvedla seboj, vnuke je odnesla drugiza za drugim proč, sinovom in hčeram je ukazala oditi — v malo letih je ostal starček v življenju osamljen, čisto osamljen, kakor samotno drevo na odprtem polju. A celo to drevo daje streho vsaj tičem v svojih vejah, le starček ni imel nikogar, le plačane služabnike v hiši, ki so mu služili sicer z rokami, a ne s srcem.

"Sedaj pojde starček rad!" si je rekla Smrt zadovoljno ter je šla k njemu.

Bil je jesenski dan, in starec je sedel na klopi na vrtu, kamor je sijalo solnce.

Tiho se mu je pridružila Smrt, da jo je moral starec čutiti; dvignil je svojo glavo in od groze vztrepetal: "Pojdi proč!" je ihtel "O, pojdi strani, pusti me! Nočem oditi s teboj!"

"Ti blaznik", se je smehljala smrt, "kaj pa imaš še na svetu? Vse sem ti vzela. Pojdi, tudi ti prideš tja, kjer so vsi oni, ki si jih ljubil!"

Toda starec se je branil še huje: "Ne, ne jemlji me seboj! Še solnce imam in sedaj šele mi je na svetu vse. Vse življenje me ni nikdar solnce dobro ogrelo!"

Tedaj se je Smrt razjezila: "Zdi se mi, da te ne bo nikoli volja, oditi z menoj! Ne, ne, moj dragi, že vidim, že vidim, kako neumno sem ravnala. Le pojdi starček, le pojdi!" In starček je otepal s svojimi suhimimi ristikami proti njej, kakor bi se hotel ubraniti je. — toda Smrt je vzela njegovo dušo, jo stisnila in jo izluščila iz njega, kakor se izlušči jedro iz češplje, ter jo je odnesla s seboj.

Plačani služabniki so našli mrlo truplo starea.

"Končno vendar!" so dejali. "Tak star hrust!"

Stoinkrat prežvečena laž, da so socialisti in anarhisti eno in isto, ne vleče več. Takisto se že vsakdo smeje — kdor pozna socializem, — badasti trditvi o "razdeljenju osebnega premoženja na enakomerne dele". Socialisti niso tako neumni, da bi — ko dosežejo končni cilj — kopirali sedanji roparski sistem, v katerem se — deli. Why! — Ali ne vidite, kakov si danes delijo kapitalisti delavčev produkt? Ne; socialisti ne bodo posnemali kapitalistov, da bi delili. Pač pa bodo razdelili — delo, in sicer tako lepo, da bodo morali proizvajati družbi koristne stvari tudi taki lenuhi kot je žegnani urednik "Amer. Slovenca", ako bodo hoteli jesti. Seveda te delitve se boje profesionalni lenuhi, zato pa lažejo o "delitvi premoženja."

"Amer. Slov." tudi pravi, da socialisti izvršujejo "atentate z dinamitom, zavratne umore, plenitve" in zlodigave, kaj še vse. Kje pa? Kje — kje? Po ameriških mestih se vrše dandanes nešteti umori, — ali so teh umorov krivi socialisti? V zakonitih čehaških igralnicah se je tekom zadnjih dveh let razletelo že 35 dinamitnih bomb, — ali je to delo socialistov? V Chicagu, Pittsburgu in drugod plenijo grafterji v javnih uradih ljudske blagajne, — ali so morda to socialisti? Fakt je, da kapitalisti in njih hlapeci podmičejo socialistom vse zločine, katerih so posredno in neposredno sami krivi!

Popje imajo posebno naslodo, če zamorejo ob vsaki priliki povedati, da so bili Marks, Lasalle in ostali delavski prvobitljji drugoverci ali brezverci. Ako bi Marks danes živel in če bi bil milijardar kakor je Rockefeller — papež bi mu gotovo poslal svoj žegen ne glede na to, ktere vere je.

Slovenskim delavcem priporočamo, da pridno čitajo socialistične knjige in brošure, katerih ima "Proletarce" dovolj v zalogi. Posebno vam priporočamo brošure

"Nevarni socializem", "Strahovi", "Socialistični katekizem" in "V doki klerikalizma". Čitajte te brošure dvakrat, trikrat in spoznali bote, kaj je socializem v resnici in kaj hoče; spoznali bote tudi, kakšnih laži in plitvih fraz se poslužujejo naši nasprotniki, ki zagovarjajo "sveti" kapitalistični sistem.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Nepoznanemu v Cleveland, O., ki nam je poslal "Narodni List", šifkartaško glasilo g. Zottija: Mi se ne vtikamo v šifkartaške posle. Nam je vseeno, če se šifkartaši drug drugega vbijajo s črnolom ali nazivljejo z lumpi ali če pijejo v bratskem objemu šampanjca. So pač bratci, ki se razumejo med seboj in so vredni drug drugega. Špekulantje in kramarji so. Torej v koš!

Dopisnikom v Beavertdale, Pa. in Hazzard, Pa. Oba dopisa sta izvrstna in stvarna. Žal, da ju radi premajhnega prostora v listu, že nemoremo priobčiti v tej številki. Priobčimo ju prihodnjič. Pozdrav!

NAŠI ZASTOPNIKI.

Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.

Za Chicago in okolico so naši zastopniki: Mike Kulovec, John Jereb, Anton Anžiček in Joe Zavernik ml. 440 N. Curtis St.

La Salle, Ill.: John Puček.

Filip Godina, za Indianapolis, Ind. in Anton Mesec, Indianapolis Ind. za okolico Severno stran.

Zastopnik: Jože Radelj, box 275, Frontenač, Kans.

Frang Vogel, b. 134, Girard, Kas. in za Franklin Kans.

Pongrac Jurse, za E. in W. Mineral, Kans.

Niek Vuksinič, Chisholm, Minn. za ta okraj in okolico.

Za Minnesoto: Jernej Črnogoj, Box 477 Eveleth, Minn.

Anton Sterle, box 344, Gilbert, Minn.

Hibbing, Minn.: Frank Hitti.

St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.

John Gasperin, 22. Stagg St. Brooklyn, N. Y.

Cleveland, O.: Frank Černe in Frank Cirk, za Cleveland in okolico.

Loraín, O. in okolico Frank Vevar.

Joe Pakj, za Pennsylvanije.

Conemaugh, Pa.: Frank Podboj Darragh, Pa. in okolico: Ivan Ring.

Toni Mrak za Hackett, Pa., in okolico.

Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.

Louis Glažar za Sygan, Pa. in okolico.

Vandling, Pa.: Frank Verbaja, box 135.

Willoek, Pa.: Jakob Dolene, box 3.

Davis, W. Va.: John Mesojedec, Box 337.

Kenosha, Wis.: Ignac Radovan.

Cumberland, Wyo.: Ložekar Gašper.

Hudson, Wyo.: Anton Jalovčan.

Rock Springs, Wyo.: Valentin Staliek.

Za Pueblo, Colo.: Karl Batista.

NA VSE SLOV. SOC. KLUBE V AMERIKI.

Vsem slov. soc. klubom priporočam slov. soc. zvezo, da vsak klub odpošlje vsaj enega delegata na prvi jugoslav. soc. kongres v Chicagu.

Da se vsaj nekoliko razbremenijo klubi glede stroškov za delegata, je slov. soc. zveza sklenila na seji dne 18. junija t. l., da oskrbi slov. soc. delegatom brezplačno hrano in stanovanje za čas kongresa v Chicagu.

Vsak delegat mora prinesiti s seboj pooblastilo, katerega naj podpiše tajnik in predsednik seje, ko je bil voljen delegat.

Vsak delegat naj nemudoma naznani, po kateri železnici se bo pripeljal v Chicagu, da ga bodo sodrugi pričakovali na železniškem peronu in odvedli v njegovo stanovanje.

Sodrugi upoštevajte to!

Za socializem

John Petrič, tajnik zveze

1638 W. 22. St., Chicago, Ill.

KNJIGE

v zalogi "Proletarca":

Socializem 1 zv.	10
Socialna demok. in kmet. lj. 2 zv.	05
Zakaj smo socialisti, 3 zv.	10
Komunistični manifest, 4 zv.	20
Kdo uničuje proizvodnjanje v m.	15
lem, 5 zv.	15
Kat. svetovno naziranje in svo.	35
bodna znanost, 7 zv.	10
O konsumnih društvih, 8 zv.	15
Kapitalistični razred, 9 zv.	15
Nevarni socializem, 10 zv.	15
Narodno vprašanje in Slovenci,	15
11 zv.	15
Strahovi, 12 zv.	15
Vojna in soc. demok.	15
Primož Trubar in slov. ljudstvo.	05
V dobi klerikalizma.	20
Razprave	30
Občinski socializem	35
Franecka in drugo	25
Iz nižnj življenja	50
Moderni socializem	10
Socialistični katekizem	10
Džungel	1.00
Pošeljamo jih poštne prosto.	

Osnujte si dom v slovenski koloniji.

Ako želite posedovati lepo, rodovitno in dobro farmo od 40 akrov ali naprej, tedaj lahko kupite zemljišče tukaj v naši slovenski koloniji, če tudi je vaš denarni kapital še majhen. Najsiromašnejši delavec, oženjen ali samec, si lahko tukaj ustanovi lepo gospodarstvo. Pišite nemudoma vsi za podrobna poročila. Ne odlašajte!

Adresirajte:

THE JAMES W. GOOD COMPANY, ASHLAND, WIS.

Najlepša in najboljša obleka Vas velja najmanj v

Največja izbira **LAWDALE CLOTHING HOUSE** Srajce vseh vrst in cen. klobukov. S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

RUDOLPH LAYER

LASTNIK

Obleke po mere naša posebnost.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

pri Blue Island Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premož, drva in drugo. Oglasite se pri njem. Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stalno stroko — se oglasite pri

W. J. BRENNAN,

1132—1st St.

La Salle, Ill.

TELEPHONE 380 R.

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico. **FRANK ZORNJAK,** 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in zvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo"!

I. STRAUB

URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižice, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnica, bandera itd.

za slovenska društva najbolje prekrbijo

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke,

po najnovejšem kroju. Unizsko delo; trpežno in lično

V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa

daji v delokrog oprave — oblek.

Pridite in ogledajte si našo izložbo.

Z vsem spoštovanjem

DOBREGA FOTOGRAFA

Povsod cenijo. Zato pojdite k

kteri izvrstno fotografuje.

Najboljše delo.

Cene zmerne.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, krav, vat, jank, spodnjih hlač, opank, i. t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,**

PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje mož v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

*Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenice in boleznit tidoših se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vsakega.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za uspešno. Ozdravim pozitivno želočečne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne možke bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne oslabelosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vida. Pljučna, naduho, Bronhitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.

Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupitje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj. Govorimo slovansko.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST. CHICAGO between Randolph and Lake Šta.

Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijac.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarce"?"

Še ne!

(Spisal M. Arcibašev. Poslovenil
Jože Zavertnik.)
(Nadaljevanje)

Ko je odhajal, ni imel jasnega cilja; ali komaj sta ga obkolila beli mraz in jasna ulična svetloba, pričelo je biti njegovo srce bolešno in urno, telo njegovo se je pa pričelo tresti fino in vztrajno mučno. Hotel se je otestiti in vrniti se v samotno sobico, ali njegovi nogi sta stopali mehanično naprej in sta ga nosili proč. Arzenjev še ni verjel, da pojde, k zimski palači. Ali bolelost, katero je čutil v svojem srcu, mu je pripovedovala, da bo videl vse.

Zdaj so bili ljudje, katere je videl raz okna, že pred njim in za njim in na vseh straneh. Korakali so naprej. Arzenjev jih je pa ogledaval radovedno in skušal je odkriti na njih nekaj posebnega. Ali na vseh obrazih je videl enak izraz, ki ga je spominjal na nekaj posebnega. Še večer ni opazil na obrazu dveh ljudi enak izraz. Ali danes imajo vsi ljudje enak, poseben, nemiren, čudežen obraz z odprtimi, razburjenimi in vprašajočimi očmi. Iz globočine okroglih črnih punčic je zeval pokrit nemir.

Ko je Arzenjev zavil okoli vogala, se je zavedal nakrat, na kaj ga spominja ta skupni izraz: Tako globoko misleče in vprašajoče je gledala tudi Saša, ko je rekla, da pojde tje, da si sama ni bila na jasnem, zakaj da pojde.

Arzenjev je zgenil in stopal je hitreje. Čudni, nejasni občutki so polnili njegovo dušo.

Ljudje so se množili okoli njega. Vedno redkejši so postajali med temno naprednjajočo množico mrzli, beli, prostori. Ljudje so prihajali iz vseh ulic in cest, mimo kateri hje hodil Arzenjev. Vedno glasnejše in močnejše so odmevali vsi koraki. To je bilo pravo preseljevanje narodov. Ko je Arzenjev krenil okoli vogala, je bil v vrtnico tesno drenjačo množice. Za sekundo časa je vinkovalo na njega, kot bi gibal vse: nebo, hiše, brzjavni drogi, drevje in ljudje. Beli ulični trak se je zgubljal v črni ob hišnih stenah naraščajoči povodnji kot valovi razburkanega morja ko vdarjajo ob skalo.

"Za Boga! Taka množica!" se je čul ženski glas tik ušesa Arzenjeva. Arzenjev je videl daleč od spredaj v črnem morju gibajočih glav vrsto rdečih pik, ki so se razprostirale kot napeta veriga preko ulice.

"Glej, brat, kozaki!" je rekel nekdo poleg Arzenjeva. V glasu je bilo čuti toliko sovraštva, da se je Arzenjev ozrl in mislil:

"Koliko sovraštva in jeze je sedaj tu! . . . Mogoče bo treba, dma minejo desetletja, da se odstranijo posledice tega dneva." Nakrat je zastlo tesno, grmeče korakanje; nekdo je zakričal nekod pretresujoče, mejtem se je pa glasil grmeči hrup od spredaj enkrat glasnej, potem pa zopet bolešno tiho. Na tucete, stotine, tisoče rdečih in blelih obrazov je šlo drug za drugim mimo Arzenjevega in vsi so gledali s široko odprti imi očmi v njegovo dušo.

Okna teh hiš niso bila tako slepa: Za temnimi šipami so gibal, prikazovali se in zginjevali nejasni obrazi.

Arzenjev se je občutil sredi vseh teh sirovih, suvajočih, enakomerno razburjenih in kričečih, pa vzle mrazu po znoju smrdečih ljudi osamljenim kot v puščavi.

"Zakaj sem prišel sem!" — si je očital, pa vseeno korakal naprej, ker ga je drvil ljudski tok, ne da bi vedel kam. Včasih se je obrnil, obšel je posamezne oddelke in zopet ril naprej med ramami, hrbti in rokami.

Blizale so se rdeče pike; že je razločeval Arzenjev rdeče, okrogle čepice, pod njimi pa nepremične, enake, brez življenjske nespo- razumne vojaške obraze.

Nakrat je učinkovalo na Arzenjeva, da vidi obraz Saše in njeno čepico v ljudski množici. Kdo je pa pričel prodirati naglo v isti smeri, je pa zagledal neznan dekle. Od zadaj je bila podobna Saši. Že to je v Arzenjevu obudilo gorko sočutje; stopal je hitro za njo in ni se več čutil osamljenega.

Ko jo je zgubil izpred oči, je zopet postal otožen in ni več iskal Saše. Ali ta tuja deklica in sploh vsak ženski obraz je doživel njem gorka in nežna čustva.

Množica ga je drvila pred vojaško vrsto.

Stal je v prvi vrsti. Pred njim je sedel na nervozno plesajočem konju mlad svetlo plavalas častnik, katerega spuščati in lakasti skornji so tičali v svetlih stremenih. Njegov velik plašč je bliščal srebrno, gumbi iz medu, so svetlikali, roko, ki je tičala v beli rokavici, je pa vihtel oblastno v zraku.

"Te le mislijo, da imamo večjo svobodo kot v Franciji!" je rekel jasno in določno, ne da bi z malimi semintje švigajočimi očmi pogledal konja v obraz.

"Fej! . . . Oho! . . . Oho!" je grmel kroginkrog skoraj prijazno. Za trenotek je bilo občutiti, kot da bi se smejali vsi kroginkrog, se razgovarjali glasno, kot je v navadi pri zabavnih, veselih razgovorih. Ta občutek je vplival tako prijetno na Arzenjeva, da je čul svoj lastni vesel smeh. Ozrl se je na vse strani in nikjer ni videl sirovih zlobnih obrazov. Hotel j enakej reči, pa je zagledal poleg sebe modro dijaško uniformo, na kar se je lastniku uniforme nasmešnil prijazno.

"Ali že veste, da je polk Semjonev prešel k delavcem," je odgovoril nenadno dijak na njegov smeh.

"Ali je res?" je vprašal Arzenjev z istim veselim glasom.

V tej sekundi je dobilo pozorišče drugo lice; čuti je bilo le napeto gibanje ljudske množice. Arzenjev je čutil, da vstaja za njim nekaj nevidnega, kar se mu bliža, raste in prihaja direktno k njemu. Pogledal je častniku v oči in opazil je na njegovem obrazu čudno spremembo; postal je blede, da so bile videti poteze določneje in krčevite. Kakor v zrealu je bilo videti na njemu, kaj se vrši za ljudsko množico, kar Arzenjev ni mogel videti. Velik konj častnika se je nakrat zasukal na zadnjih nogah.

"Ne dovolite jim skozi!" je zaklical častnik smrtno prestrašen s pretresljivo tanjšim glasom in nagnil svoj život naprej. Okrogli, svetli zadnji del konja se je ponizal za trenotek; nogi ste se skrčile in vzletele z grozno silo kviško. Mokre, snežene kepe so vdarile Arzenjevu v obraz in prsa; videl je nekaj velikanskega frčati po zraku in snežinke krožiti v kolobarju.

"Strah jih je!" je zaklical še veselejši dijak. Arzenjev se je obrnil.

Ljudska množica se je razdelila na dvoje in v tvorečem se ozkem, belem, dalekosežnem hodniku je videl Arzenjev v daljavi še modro, pa že grozečo kompaktno ljudsko množico, ki je kot mogočna reka preko ceste prihajala vprav proti njemu. Bili medprostori se je krčil hitro, kot da bi ga požirala temna ljudska stena.

"Kaj je to?" je Arzenjev vprašal nehoti bližnjika.

Veliki bradati človek je obrnil svoj obraz z odkritosrčnimi očmi proti njemu in odgovoril je svečano in tiho:

"Delaveci prihajajo!"

Te kratke navadne besede so ožvele strašno, mrzlo čustvo, v glavi je občutil krčevito gibanje, duša je pa postala mirna.

Že je bilo videti različno vrsto bližajočih se ljudi in v zraku plapolajoča cerkvena bandera iz brokata in svile. Opaziti je bilo, kako korakajo sredi množice, ne od spredaj, črne postave z dolгими lasmi in v širokih haljah, kot bi jih bil kdo nasejal v množico. V rokah teh ljudi je svetlikalo nekaj križu podobnega.

Zopet in zopet je dobil Arzenjev sunek v hrbet. Ozrl se je in videl je pred seboj velik gobec, ki ga je zrl vprašajoče in tužno. Arzenjev je dvignil glavo in videl je preko konjskega gobca gladko obrt, brezbarven obraz.

"Nazaj!" je zaklical kozav in plavalas vojak, ki je vodil konja proti njemu.

Arzenjev se j evstrašil velike živali, ali konj ga je pogledal, malce zaplesal in ni hotel naprej.

"Vidiš, Tvoja žival je boljša, kot si Ti!" je menil Arzenjev mirno in očitajoče, da si ni vedel zakaj.

"Konja vodim jaz." je šepnil vojak počasi in tiho skozi zobe.

"Pomisli, kaj govoriš."

Za sekundo je oživel v njegovih brezbarvnih, topih očeh živ, zaupen in gorak izraz, ki je našel od- nev v duši Arzenjeva.

To je bil zadnji vtis, katerega

se je zavedal. Temu je sledil divji, blazen vrtnec poln groze in milosrdja brez zavedanja za ljudi in čustva.

Množica je vdira naprej in suvala Arzenjeva. Zdaj sem, zdaj tje. Konj in vojak sta zginila nakrat, kot bi ju bil videl v sanjah. Cerkvena bandera so plapolala preko glave in zakrivala nebo in obraze. Na vseh straneh je gibal in divjala mnogoobrazna in neredna množica s krikom in truščem, kot bi prihajala iz središča zemlje. Krčevito radovedni, rdeči in blede obrazi so hiteli mimo. Arzenjev se je sukal kot v vrtnicu okoli sebe, umikal se je na stran, silil naprej, pa zopet nazaj.

Strašen krik je pretresal zrak in krčil srce. Množica ga je podrla skoraj na tla in drvila kričaje s krčevitimi obrazi iz katerih so oči zevale široko v svet, a strašno silo naprej. Napol nezaveden in prestrašen je Arzenjev ležal nazaj. Ob cestnem vogalu ga je množica pritisnila ob hišno steno. Videl je nakrat konjske glave z belimi zobmi, sive vojaške plašče in po zraku švigajoče fine, ostre sablje.

"Ne drznite se sekati!" je zopet zakričal veliki človek. Nakrat so planili spretno izza konj debeli črni ljudje, veliki kosata bitja v policijskih plaščih. In še predno se je Arzenjev zavedal, zakaj se gre, je dobil močan udarec v obraz, ki ga je položil na tla. Pred njegovimi očmi so se kresale iskre.

"Kaj delaš?" je zaklical na kratko, z glavo je vdaril ob steno in sedel je v snegu. Ali videl ni nič, ker ga je mrzlo, mokro bandero že zopet vdarilo preko glave.

Arzenjev ni vedel kasneje, kdaj in kako se je pobral; spominjal se je le groznega krika, kratkega živžganja in rezanja in krvave glave, ob katero je zadel. Po obrazu mu je tekla kri, skelela ga je brada in glava je bila težka kot kamen. Bil je v ledeni puščavi, pred njim se je razprostiral edvan, bel cestni prostor pokrit s cunjami, čepicami in galosami. Daleč spredaj, tik stene visoke, rme palače so pa svetlikala tesno stisnena mala krčila, katerih pomen je umel tolmachi Arzenjev.

"Ah, ah, ah!" so se glasili številni hripavi glasovi, ki so pokali jeze.

"Kaj je to? Zakaj? . . ." je dr- vilo skozi možgane Arzenjeva. In njegove ustnice so gibale brezmočno, po licih so tekale solze in kri; mazal se je s svojimi mokrimi in tresočimi rokami, v katerih ni bilo volje in moči.

"Ljudje stojte, ne bojte se!" se je oglasil neki glas sredi divjega kaosa. V začetku so prihajali ljudje zopet posamezno, potem pa zopet v gosti množici, ki je potegnila Arzenjeva s seboj.

Strašna jeza se je oglasila v Arzenjevu; bolelo ga je nekaj, rad bi kričal in tekel naprej.

Daleč od spredaj je stala preko ceste na modrem snegu svetlikajoča in nepremična vrsta sovražnikov.

"Bratje, ne streljajte, bratje! . . . Vi ste naši!" so kričali glasno in vzpodbujajoče ljudje, ki so prehiteli Arzenjeva. Nakrat je pa množica obstala tako hitro, da je Arzenjev telebnil ob hrbet človeka pred njim.

"Kmalu bodo streljali," je rekel nekdo poleg njega mirno in hladno.

Arzenjev je obrnil s krvjo oblit in prestrašen obraz. Ta opazka se mu je zdela tako brezobrazna, da je hotel odgovoriti nekaj . . . Ali v tem trenutku je suho in močno pokanje prerezalo zrak. Nekje od spredaj so švigili dolgi in rmenkasti bliski, in v sreču, ne v ušesih so se začeli čudni glasovi, kot bi nekaj živžgajočega in vdarjajočega frčalo preko glav. Sledil je mnogoštevilen začuden krik, za katerim je bilo čuti glasno, bolešno, zategneno stokanje.

Veliki človek v suknji z ovratnikom iz kožuhovine je stal poleg Arzenjeva in je nekam čudno zabibal rameni in se nakrat težko vsedel v sneg. Od zadel je nekdo trdo pograbil njegovo roko, jo spustil in stokajoče omahnil v sneg. Pred njim je neka ženska ploskala začudeno z rokama in padla na obraz. Množica okoli njega je začela postajati redka, vse je padalo v nejasnih formah na zemljo.

Ti prizori so se hitro vtisnili v možgane Arzenjeva, kot bi mu bil porinil kdo nož v glavo in ga v rani zasukal. Videl je še nekaj, naj-

brž glavno vlogo, katere pa ni razumel. To je bilo tako nezmislno, strašno in grozno, da ni hotelo v njegove možgane. In to je bilo najgroznejše.

Pred očmi je plaval mučno rdeča megla.

Takoj je v drugi in tretji po- rezalo omotljivo pokanje zrak, od spredaj so pa zopet švigali rmenkasti bliski. Nekdo je zagrabil roko Arzenjeva, vrgel se na obraz in potegnil Arzenjeva s seboj. Arzenjev je padel z glavo v sneg in je zgubil za dlje časa zavest. Njegov posluš je beležil ponovno pokanje v daljavi, živžganje, krik in padanje. Za tem je pa nastopila hladna, pusta tihoča . . .

Ko je Arzenjev dvignil glavo, je videl pred seboj veliko rdečo mlako krvi in krvav, umazan klopčič, iz katerega so strleli kviško lasje in kosti.

Vsenaokrog je bilo prazno. Posamezne, črne postave, mahajoče z rokami, so se gibale gorindol, na levo in desno. Ali nemoogoče je bilo spoznati, v katero smer se gibljejo. Na Arzenjeva je včinkovalo, da vidi blazneže okoli sebe. Vseposvobod je bilo videti teptan bel sneg, nepremične črne madeže in kri . . . Tu je nekdo ječal grozno, drugod je nekdo lezel preko snega raztrgan, zguban in skrivljen kot zmečkana muha, ki zapuša za seboj krvavi sled. Arzenjev ni videl, kaj je daleč pred njim in za njim. Smrten strah in nepopisljivo usmiljenje sta se pojavila v njegovi duši. Krčevito je planil za človekom ki je lezel preko snega. Došel ga je in prijel pod pazduho in skušal postaviti ga na noge. Zdaj so prihajali ljudje od vseh strani. Nekdo drugi je skušal z ramo ob rami Arzenjeva vzdigniti ranjenca in ga odnesti proč. Razbit, s krvjo oblit človek je ječal komaj slšno, gibal se je neprenehoma bolešno in ju gledal z nezavestnimi očmi. Arzenjev ni vedel, ali množica odhaja, ali se mu bliža. Ali v prihodnji minuti so druge milosrdne roke prijele ranjenca. Položili so ga na sani najemškega.

"Ta je mrtev," se je oglasil nekdo.

Arzenjev je spustil roko ranjenca. Omahnila je brezmočno in ostala je nepremična.

"Takoj zgubim pamet," se je oglasila biserno čista in svareča misel v možganih Arzenjeva. Zano pa je občutil Arzenjev, da se je rodila globoko v njegovi duši nekaj velikega, večnega in trdnega, nekaj drugega je pa umrlo za vedno.

"Sveti Bog, mogočni oče, sveti neumrjoči Bog!" je šlihal.

Ali takoj so se oglasili številni hripavi, grozni glasovi, ki so pošiljali svojo bolelost višjeinvišje v zrak.

Sani so lezle počasi preko bele- ga snega, in višnjeva mrtvaška glava s zalepljenimi, kalnimi očmi se je gugala žalostno in resno, mejtem ko se je čulo kroginkrog nesoglasno, napol grozno in mnogoštevilno petje: "Sveti Bog, mogočni oče, sveti neumrjoči Bog, usmili se nas! . . ."

Neko strašno, nerazumno čustvo je tiščalo Arzenjeva v grlu; ni mogel korakati z drugimi in naslonil se je opotekajoč na steno.

Že je mrak razprostiral svoja krila, temna množica je stopala in gibala počasi od njega proč in se zgrinjala z žalostnim, modrim mrakom v celoto, iz nepregledne drenjačo množice in pa kipel v večerni zrak žugajoče, skrivnostno tužno polje . . .

Arzenjev je šel domov.

Korakal je brez čepice, šepetal in govoril je nekaj, njegovi koraki so pa bili nerodni in okorni. Zablislila je luč. Ljudje so hiteli mimo njega. Stopali so trdo in kričali, pa obračali proti njemu svoje blede in prestrašene obraze, ki so se zgubljali v večernem mraku.

(Konec prihodnjic.)

Posledice zanemarjenega prehlajenja pozna vsak. Pravočasno drgnjenje s krepkim linimentom pa kali uniči. Najpotrebnejše sredstvo v domači lekarni je torej dober liniment. Že leta sem se Dr. Richterjev "Pain Expeller" izkazal, da je kot tak iz- boren. Sredstvo se lahko kupi v sleherni lekarni v Ameriki za 25 centov steklenica. Človeku pa je treba biti pozornemu, da dobi pravega z varstveno znamko s si- drom.

Nič več utrujenosti.

Prof. Loewy v Berlinu je izna- šel novo zdravilo, zvano "sper- min", ki bo baje storil konec vsa- kemu čutu utrujenosti in onemo- glosti. Vzrok tega učinka na člo- veško telo se ne da raztolmačiti, pravi iznajditelj. To zdravilo bo komajda pristopno ljudstvu, do- klér se rabi za vbrizgavanje pod kožo. Večkrat smo opozarjali na- še čitatelje na zdravilo, ki brž oz- dravi telesno in duševno onemo- glost. To je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ki izpod- buja prebavila k delu ter jih za- jedno krepi. To jih usposobi, pre- jemati dovolj hrane za napravo nove, obilne krvi in za ureditev obtoka. Uživaj ga pri vseh bole- znih, kjer so znaki: izguba teka, hitra upehanost, nervoznost, za- peka, neodločnost. V lekarnah Jos. Triner, 1333—1339 So. Ash- land Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe

glede uredništva in upravní- štva naj se pošiljajo direktno predsedniku "Jugoslov. del. tisk. družbe" Franku Pod- lipcu, 604 N. Curtis, Chica- go, Ill.

VSAK SOCIALIST

Vsak socialist bi mogel nositi znamenje, kedar pohaja na pie- nike na prostem. Znamenje iz sve- le in z vprašanjem: Kaj je prav? (What is right?).

Naročajte takoj. Pričeli bomo z delom ko dobimo naročila. Pri- poročajte to znamenje vsem so- drugom in sodruginjam. Cena je nizka, le 35 ct. komad.

Pošljite naročila takoj!

J. E. L.

829 — 12 St.

Denver Colorado.

Pri naročilu omenite ta list.

ROJAKI!

Kdo hoče piti domače naravno vino, naj se oglasi pri

FRANE ČEHU, 1703 S. Centre av. Chicago, Ill.

Belo in črno vino razprodajam sedaj po \$1 galon. — Rojaki, sezi- te po njemu, dokler ga imam še v zalogi.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovešega kroja, okusno in trpežno delo, naj se o- glasi pri

MIKE KASTRUN-U KROJAČ

1842 S. Center Ave., Chicago, Ill.

— Pridite in pogledjte! —

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun

NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko An- gleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Pišite po cenik knjig!

Aka hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Najboljša in najfinejša obleke so po nizki ceni na prodaj

pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepice, čel- vjev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

DR. RICHTER'S PAIN-EXPELLER

Kaj ti koristi? močnejše mišice, č. trpiš na revmatizmu.

PAIN-EXPELLER

dobro vdržen, ti takoj slajša bolečine in odstrani njih vzroke.

Pošle in šče v vseh lekarnah

J. F. Richter & Co., 215 Pearl St., NEW YORK

Pazite na varst. svo znamko s sidrom.

JOS. PREZEL,

Slovenska Grocerija,

1932 West 22nd Street,

med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,

714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najboljše. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

Joseph Kratky,

1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdeiovalec najfinejših cigar vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sodrug! Priporočajte Hrvat- kim delavcem "Radniško Stra- žo," edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chi- cago, Ill.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim keglijščen

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smodke. Potniki dobe čedno premo- čišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam roja- kom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro v- sko. Se priporoča

John Mladič

2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving 4176